

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI.410.006.02.2017
P/17/016

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach
al. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, 25-520 Kielce
T +48 41 249 91 00, F +48 41 249 91 05
lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/17/016 - Wykorzystanie przez przedsiębiorców środków publicznych na innowacje i prace badawczo-rozwojowe
Okres objęty kontrolą	Lata 2011-2016, z uwzględnieniem zdarzeń wykraczających poza ten okres, istotnych dla kontrolowanej działalności.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach
Kontrolerzy	1. Arkadiusz Pawlik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/39/2017 z dnia 20 kwietnia 2017 r. [dowód: akta kontroli str. 1] 2. Marcin Sudół, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/37/2017 z dnia 20 kwietnia 2017 r. [dowód: akta kontroli str. 2]
Jednostka kontrolowana	Progress Eco Sp. z o.o. sp.k. (dalej: Spółka), Dobrów 7, 28-142 Tuczępy
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Oszczepalski, Prezes Zarządu (dalej: Prezes) i Marian Bąk, Wiceprezes Zarządu (dalej: Wiceprezes) [dowód: akta kontroli str. 302-314]

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna	Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie ¹ działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.
Uzasadnienie oceny ogólnej	<p>W okresie objętym kontrolą Spółka prawidłowo wykorzystywała środki publiczne na innowacje. Prawidłowo i terminowo wywiązywała się z zobowiązań wynikających z umów o dofinansowanie (dalej: UoD) dotyczących przedsięwzięć innowacyjnych. Wszelkie zmiany zakresów projektów następowały w uzgodnieniu z drugą stroną umowy.</p> <p>Spółka zrealizowała wszystkie cele wynikające z UoD. Osiągnięte efekty (przewidziana wielkość mierników produktu i rezultatu) były zgodne z założeniami przedstawionymi we wnioskach o dofinansowanie (dalej: WoD) i UoD.</p>

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Działania w zakresie pozyskiwania środków publicznych na działalność w zakresie wdrażania innowacji

Opis stanu faktycznego	W latach 2009-2016 Spółka korzystała ze wsparcia środkami publicznymi dla innowacyjnej działalności przy realizacji trzech projektów, tj. wszystkich, w których złożyła WoD. W 2009 r. ² złożono dwa WoD w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007-2013 (dalej: RPOWS), zaś w 2012 r. ³ złożono wniosek na przedsięwzięcie innowacyjne w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (dalej: POIG). Ogólna wartość projektów, wynikająca ze złożonych WoD, wyniosła 21.598,46 tys. zł. Wnioskowane dofinansowanie w kwocie 8.602,97 tys. zł
------------------------	---

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² W dniu 27 lutego 2009 r. i 26 października 2009 r.

³ W dniu 19 września 2012 r.

stanowiło 39,83% całkowitej wartości projektów. [dowód: akta kontroli str. 202-210, 378-381, 490-555, 695]

Konsekwencją trzech pozytywnych decyzji o dofinansowaniu było podpisanie UoD na realizację projektów opartych na innowacjach technicznych (produktywnych i procesowych) oraz innowacjach nietechnicznych (organizacyjnych), tj.:

- w dniu 10 listopada 2009 r. na projekt pn. „Budowa linii technologicznej do produkcji architektonicznych struktur metalowych”⁴ (dalej: Projekt nr 1) współfinansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (dalej: EFRR) w ramach Działania 1.1. „Bezpośrednie wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw” Osi 1 „Rozwój przedsiębiorczości” RPOWŚ;

- w dniu 28 września 2010 r. na projekt pn. „Budowa linii technologicznej do produkcji architektonicznych elementów elewacyjnych i wykończeniowych”⁵ (dalej: Projekt nr 2) współfinansowany z EFRR (także w ramach Działania 1.1. RPOWŚ);

- w dniu 15 lipca 2013 r. na projekt pn. „Wdrożenie w działalności gospodarczej wynalazków opracowanych przez PROGRESS ECO S.A.”⁶ (dalej: Projekt nr 3) współfinansowany ze środków publicznych w ramach Działania 4.6. *Wsparcie na pierwsze wdrożenie wynalazku* w ramach 4 Osi priorytetowej *Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia* POIG. [dowód: akta kontroli str. 3-17, 42-64, 76-97, 315-344, 709-710, 855-870]

Pierwotnie Projekt nr 2 pozytywnie przeszedł ocenę formalną, ale został odrzucony na etapie oceny merytoryczno-technicznej z powodu niespełnienia kryteriów ogólnodopuszczających. W uzasadnieniu stanowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego (dalej: UMWŚ) z dnia 16 lutego 2010 r. wskazano, że:

- Spółka nie wykazała wszystkich przedsiębiorstw partnerskich lub powiązanych, wobec czego nie jest możliwa prawidłowa ocena statusu Spółki;

- istnieją rozbieżności pomiędzy dokumentacją aplikacyjną a stanem faktycznym.

Spółka złożyła protest na rozstrzygnięcie o odrzuceniu WoD. W odpowiedzi na protest, pismem z dnia 22 marca 2010 r. Departament Funduszy Strukturalnych UMWŚ poinformował o niezasadności protestu i braku podstaw do zmiany uprzednio wydanego rozstrzygnięcia. Jednak, pismem z dnia 29 marca 2010 r., inny departament UMWŚ (Departament Polityki Regionalnej) przychylił się do argumentów zawartych w proteście i przywrócił WoD do oceny merytoryczno-technicznej w celu ponownego rozpatrzenia. W trakcie ponownej oceny Spółka została wezwana do złożenia wyjaśnień w kwestii powiązań z grupą kapitałową. Po ich złożeniu, pismem z dnia 9 sierpnia 2010 r., UMWŚ poinformował o wybraniu projektu do dofinansowania. [dowód: akta kontroli str. 345-381]

Ostatecznie, w latach 2009-2016 Spółka zrealizowała trzy projekty innowacyjne o łącznej wartości 21.419,84 tys. zł. Udzielone dofinansowanie w kwocie 8.541,14 tys. zł stanowiło 39,87% całkowitej wartości projektów. Wsparcie finansowe pozyskano w ramach Działania 1.1. „Bezpośrednie wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw” Osi 1 „Rozwój przedsiębiorczości” RPOWŚ w kwocie 3.800,67 tys. zł⁷ i Działania 4.6. *Wsparcie na pierwsze wdrożenie wynalazku* w ramach 4 Osi priorytetowej *Inwestycje w innowacyjne przedsięwzięcia* POIG w kwocie 4.740,47 tys. zł⁸. [dowód: akta kontroli str. 211-246, 696, 698, 708, 918]

Pierwotne terminy zakończenia ww. projektów⁹, wynikające z zawartych UoD, przypadają na ostatni dzień grudnia odpowiednio: 2010 r., 2011 r. i 2014 r. Ostatecznie wszystkie ww. przedsięwzięcia zostały zakończone odpowiednio: 31 marca 2011 r., 31 lipca 2012 r. i 30 września 2015 r. [dowód: akta kontroli str. 3-112, 637-647, 661-663]

⁴ Umowa nr UDA-RPSW.01.01.00-26-253/09-00 o dofinansowanie Projektu nr WND-RPSW.01.01.00-26-253/09

⁵ Umowa nr UDA-RPSW.01.01.00-26-426/09-00 o dofinansowanie Projektu nr WND-RPSW.01.01.00-26-426/09

⁶ Umowa o dofinansowanie Nr UDA-POIG.04.06.00-26-005/12-00 projektu nr POIG.04.06.00-26-005/12

⁷ W tym środki UE w kwocie 3.230,57 tys. zł (Projekt nr 1 – 1.897,62 tys. zł, Projekt nr 2 – 1.332,95 tys. zł) i z budżetu krajowego w kwocie 570,10 tys. zł (Projekt nr 1 – 334,87 tys. zł, Projekt nr 2 – 235,23 tys. zł)

⁸ W tym środki UE w kwocie 4.029,40 tys. zł i z budżetu krajowego w kwocie 711,07 tys. zł

⁹ Data rzeczowego zakończenia projektu

W przedłożonych do Głównego Urzędu Statystycznego (dalej: GUS) w latach 2010-2017 *Sprawozdaniach o innowacjach w przemyśle (PNT-02)* Spółka wskazała, że tylko w okresie 2010-2012 realizowała projekt innowacyjny (prowadziła działalność innowacyjną) mający na celu opracowanie i/lub wdrożenie innowacji produktowych lub innowacji procesowych, który został przerwany lub zaniechany przed ukończeniem. Jak wyjaśnił Prezes, (...) w 2012 roku firma planowała wdrożenie i uruchomienie nowoczesnej linii do produkcji sił harfowych i strunowych. Innowacja miała polegać na usprawnieniu i zautomatyzowaniu procesu sił. Spółka produkuje siła harfowe w sposób ręczny. Jednak na etapie ostatecznego zatwierdzenia projektu w firmie uznaliśmy, oceniając sytuację rynkową, że poniesione nakłady na linie się nie zwrócą. [dowód: akta kontroli str. 398-489, 625, 627]

Spółka posiada dowody wskazujące na innowacyjność projektów. W zakresie Projektu nr 1 i 2, innowacyjność przedsięwzięć (innowacje procesowe) potwierdzają opinie Rektora Politechniki Świętokrzyskiej prof. dr hab. inż. Stanisława Adamczaka (dalej: Rektor).

Zdaniem autora opinii dotyczącej Projektu nr 1, (...) zaplanowana do budowy linia będzie wyposażona w nowoczesne, nowej generacji urządzenia głównie krosna. Urządzenia te umożliwią tkanie materiałów ciężkich w postaci drutu o zmiennych średnicach oraz przede wszystkim linek, z regulowaną prędkością. Takie czynności mogą być realizowane przez innowacyjne urządzenia wyposażone w nowoczesne sterowanie elektroniczne, oryginalny układ napinający materiał i zasilający układ elektryczny. Planowana do zabudowy linia technologiczna ma charakter uniwersalny, gdyż można będzie produkować panele elewacyjne o różnych gabarytach, w zależności od potrzeb realizowanych inwestycji budowlanych. (...)W opinii dotyczącej Projektu nr 2 Rektor wskazuje, że (...) zaplanowana do budowy linia będzie wyposażona w nowoczesne, nowej generacji urządzenia do cięcia, szlifowania i polerowania oraz montażu. Urządzenia te będą wyposażone w nowoczesne sterowanie elektroniczne, oryginalny układ napinający materiał i zasilający układ elektryczny. Planowana do zabudowy linia technologiczna ma charakter uniwersalny, gdyż można będzie produkować zarówno panele elewacyjne o różnych gabarytach jak i elementy małej architektury oraz elementy stosowane wewnątrz budynku, tj. ściany działowe, sufity, obudowy systemów wentylacyjnych i grzewczych, w zależności od potrzeb realizowanych inwestycji budowlanych. W obu opiniach Rektor stwierdza, że planowane linie technologiczne posiadają znamiona innowacyjności w skali nie tylko krajowej, ale również międzynarodowej oraz nie były stosowane w Polsce. [dowód: akta kontroli str. 315-316]

W przypadku Projektu nr 3 innowacyjność nowych produktów i technologii potwierdzają opinie wystawione przez dyplomowanego rzeczoznawcę Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Mechaników Polskich (dalej: SIMP), mgr. inż. Artura Jewdosiuka. Przedmiotem analizy SIMP była siatka metalizowana do konstrukcji architektonicznych i sposób jej wytwarzania oraz wyrób kratowy ze stopu aluminium i sposób jego wytwarzania. W opinii z dnia 18 października 2012 r. SIMP wskazuje, że (...) innowacyjny proces technologiczny pozwoli na wytwarzanie nowego typu produktu, o niespotykanych dotąd na rynku parametrach – siatki metalizowanej do konstrukcji architektonicznych. (...) Siatka w porównaniu do siatek dotychczas stosowanych jest znacznie lżejsza (...) Zastosowanie stali węglowej jako podstawowego tworzywa prętów gwarantuje uzyskanie lekkiej i wytrzymałej konstrukcji. Konstrukcja siatki umożliwia wprowadzenie szerokiej gamy kolorystyki powierzchni, jest ponadto znacznie tańsza. Natomiast dzięki zwiększonej masie powłoki metalicznej w miejscu zgrzewania uzyskano skuteczną ochroną zgrzein przed korozją. W opinii z dnia 17 października 2012 r. SIMP pisze, że (...) planowana do wdrożenia w ramach projektu nowa technologia oparta na własnej nieopatentowanej wiedzy technicznej polegająca na produkcji elementów kratowych ze stopów aluminium otrzymywanych w wyniku zgrzewania rezystancyjnego garbowego krzyżujących się elementów składowych jest innowacją procesową i produktową na skalę światową i nie była wcześniej stosowana. Nowa technologia poprzez optymalne parametry procesu zgrzewania umożliwi uzyskiwanie powtarzalnych złączy o estetycznym wyglądzie zewnętrznym oraz dobrych właściwościach mechanicznych (plastycznych i wytrzymałościowych). W obu opiniach SIMP stwierdza, że planowane do wdrożenia technologie są rozwiązaniami nowatorskimi, indywidualnymi i w takiej formie zostaną wdrożone po raz pierwszy na świecie. [dowód: akta kontroli str. 317-344]

Spółród trzech projektów objętych kontrolą, tylko na cztery innowacje techniczne (objęte Projektem nr 3) Spółka złożyła podania¹⁰ o udzielenie patentu do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej. Były to:

- siatka metalizowana do konstrukcji architektonicznych (innowacja produktowa) oraz sposób jej wytwarzania (innowacja procesowa),
- wyrób kratowy ze stopu aluminium (innowacja produktowa) oraz sposób jego wytwarzania (innowacja procesowa).

Na ww. wynalazki, odpowiednio w dniu 12 września 2012 r. i 6 sierpnia 2013 r., Spółka wystąpiła do Europejskiego Urzędu Patentowego o udzielenie patentów europejskich. W zawiadomieniu z dnia 2 maja 2016 r. Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej stwierdza, że zebrane dowody i materiały dotyczące wyrobu kratowego i sposobu jego wytwarzania mogą świadczyć o istnieniu przeszkód do uzyskania patentu. Na zakres żądanej ochrony nie można udzielić patentu, ponieważ nie spełniają one wymaganych ustawowych warunków. Rozwiązanie pierwsze dotyczące wyrobu kratowego nie spełnia wymogu nowości zawartego w art. 24 i art. 25 ustawy z dnia 30 czerwca 2000 r. Prawo własności przemysłowej¹¹. Rozwiązanie drugie dotyczące sposobu wytwarzania wyrobu kratowego nie spełnia wymogu poziomu wynalazczego zawartego w art. 24 i 26 ww. ustawy. Urząd Patentowy stwierdza, że zespół istotnych cech charakteryzujący zgłoszony wyrób kratowy, został wcześniej ujawniony w amerykańskim dokumencie patentowym. W japońskim dokumencie patentowym ujawniony został natomiast sposób wytwarzania wyrobu kratowego. Spółka miała miesiąc na zajęcie stanowiska odnośnie przedstawionych zarzutów. Jak wyjaśnił Prezes w dniu 2 maja 2016 r. *otrzymaliśmy zawiadomienie iż ochrona na żądany zakres nie może zostać udzielona. W toku kolejnej analizy oceniliśmy, że zmiana zakresu żądanej ochrony w toku tego postępowania (czas wymagany na odpowiedź ze strony urzędu - jeden miesiąc) będzie dla nas bardzo kosztowna (tłumaczenie wielostronicowych opisów patentowych, weryfikacja ich przez zewnętrzny instytut). W przypadku drugiego wniosku, Prezes wyjaśnił, że postępowanie przed urzędami trwa i nie ma informacji, co do terminu uzyskania decyzji.* [dowód: akta kontroli str. 382-397, 625, 627-628, 711-720]

Na projekty innowacyjne Spółka nie korzystała z innych mechanizmów wsparcia, w tym ulg podatkowych, kredytu technologicznego, premii termomodernizacyjnej, itp. Spółka nie starała się uzyskać statusu centrum badawczo-rozwojowego. [dowód: akta kontroli str. 629]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

2. Wykorzystanie środków publicznych otrzymanych na działalność w zakresie wdrażania innowacji

Opis stanu
faktycznego

W okresie realizacji projektów objętych kontrolą, tj. w latach 2010-2015, Spółka poniosła nakłady na działalność innowacyjną w kwocie 21.419,84 tys. zł. Na przedmiotową kwotę złożyły się środki własne w kwocie 12.878,70 tys. zł (60,13% całkowitych nakładów) i dofinansowanie: z Unii Europejskiej – EFRR w kwocie 7.259,97 tys. zł (33,89% całkowitych nakładów) i z budżetu państwa w kwocie 1.281,17 tys. zł (5,98% całkowitych nakładów). Na projekty innowacyjne Spółka nie otrzymała środków publicznych z innych źródeł. [dowód: akta kontroli str. 629, 696-698]

Spółka podpisała trzy UoD projektów współfinansowanych z EFRR. Dwie w ramach RPOWŚ oraz jedną w ramach POIG. Przedmiotem dofinansowania Projektu nr 1 było uruchomienie innowacyjnej linii składającej się z modułu do produkcji architektonicznych struktur plecionych linkowych oraz modułu do produkcji architektonicznych z drutu. Na potrzeby ww. linii planowano przystosowanie hali produkcyjnej oraz zakup oprogramowania, tokarki uniwersalnej i wózka widłowego. Ostatecznie zakres rzeczowy Projektu nr 1 nie

¹⁰ Oba podania o udzielenie patentu na wynalazek Spółka złożyła 6 sierpnia 2012 r.

¹¹ Dz. U. z 2017 r. poz. 776

został zrealizowany tylko w kwestii przystawienia hali produkcyjnej. Z wyjaśnień Prezesa Spółki wynika, że opracowując projekt zakładano, że nowa linia będzie wymagała oddzielnych specjalnych fundamentów i podłączeń mediów. W procesie realizacji projektu okazało się, iż istniejąca posadzka na halach produkcyjnych i istniejące media są jednak wystarczające do uruchomienia linii. Planowane nakłady w kwocie 244 tys. zł stanowiły wydatek niekwalifikowany. Pierwotny zakres rzeczowy Projektu nr 2 obejmował wdrożenie innowacyjnej linii do produkcji struktur metalowych, w skład której wchodziło stanowisko do: cięcia i montażu struktur metalowych, cięcia profili pod kątem, szlifowania powierzchni i czyszczenia powierzchni. Ponadto Projekt przewidywał zakup stołu do montażu struktur metalowych w wyrobach 3x3 m i 1,5x1,5 m, wózka widłowego i oprogramowania architektonicznego oraz przystosowanie hali do nowej linii technologicznej. Wszystkie ww. elementy zakresu rzeczowego Projektu nr 2 zostały zrealizowane przez Spółkę. W ramach Projektu nr 3 przewidziano budowę innowacyjnej linii produkcyjnej do wytwarzania siatki metalizowanej do konstrukcji architektonicznych oraz wyrobu kratowego (innowacje produktowe). Obejmował on również budowę nowej hali produkcyjnej z zapleczem magazynowym oraz zakup dodatkowego wyposażenia i systemów informatycznych. Realizacja Projektu miała odbywać się przy wsparciu doradczym zewnętrznych specjalistów. Ostatecznie, zmiana rzeczowego zakresu Projektu nr 3 dotyczyła jedynie rezygnacji z zakupu 3 szt. środków trwałych (z pierwotnie zaplanowanych 24 szt.) stanowiących wyposażenie hali produkcyjnej oraz z 3 szt. (z pierwotnie zaplanowanych 6 szt.) usług doradczych. Ograniczenie Projektu o ww. zakres nie miało wpływu na innowacyjność Projektu.

Faktyczna realizacja wszystkich trzech projektów, różniąca się od pierwotnie przyjętych zakresów rzeczowych, wynikających z wniosków i podpisanych UoD, nie miała wpływu na realizację założonych celów Projektów oraz na ich innowacyjność. [dowód: akta kontroli str. 3-112, 202-246, 600-624, 637-647, 661-663, 677-694, 917- 918]

Zgodnie z § 13 ust. 1 UoD Projektu nr 1 i z § 14 ust. 1 UoD Projektu nr 2, Spółka zobowiązała się do prowadzenia wyodrębnionej ewidencji księgowej dotyczącej realizacji Projektów 1 i 2 w sposób przejrzysty, tak, aby możliwa była identyfikacja poszczególnych operacji księgowych. W § 2 ust. 8 obu UoD wskazano, że kwalifikowalne są jedynie wydatki poniesione przez Spółkę nie wcześniej niż w dniu 1 stycznia 2007 r. W definicji wydatków kwalifikowanych (§ 1 pkt 15 UoD Projektu nr 1 i 2) określono zasady zaliczania wydatków w ramach Projektów do wydatków kwalifikowalnych oraz wydatkowania środków na wydatki kwalifikowalne. Spółka nie podlegała przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych. Zgodnie z § 10 ust. 5 obu UoD przy wyłanianiu wykonawcy dla usług, dostaw lub robót budowlanych w ramach realizowanych Projektów Spółka była zobowiązana do:

- 1) wyboru wykonawcy w oparciu o najbardziej korzystną ekonomicznie i jakościowo ofertę;
- 2) przestrzegania przy wyborze wykonawcy i wydatkowaniu przez Spółkę środków, prawa wspólnotowego i krajowego m.in. w zakresie zapewnienia zasad przejrzystości, jawności i ochrony uczciwej konkurencji oraz równości szans wykonawców na rynku ofert (w tym upublicznienia oferty i dostępu do informacji o ofercie);
- 3) dłożenia wszelkich starań w celu uniknięcia konfliktu interesów rozumianego jako brak bezstronności i obiektywności przy wyłanianiu przez Spółkę wykonawcy do realizacji usług, dostaw lub robót budowlanych w ramach realizowanych Projektów. [dowód: akta kontroli str. 14, 20, 22, 28-29, 44-45, 48, 56-58]

W UoD Projektów nr 1 i 2 określono dla Spółki następujące obowiązki sprawozdawcze:

- przekazywanie Instytucji Zarządzającej (dalej: IZ) RPOWŚ w trybie miesięcznym harmonogramu dokonywania wydatków w ramach Projektu wg wzoru i w terminie ustalonym przez IZ (§ 3 ust. 5 UoD¹²);
- składanie wniosków o płatność nie częściej niż raz w miesiącu, ale nie rzadziej niż raz na trzy miesiące (pisemnie i na nośniku elektronicznym), przy czym pierwszy wniosek o płatność pośrednią¹³ Spółka miała obowiązek złożyć w terminie trzech miesięcy od dnia podpisania UoD (§ 5 ust. 6 UoD nr 1 i § 5 ust. 5 UoD nr 2);

¹² W przypadku UoD Projektu nr 1 zapis ten wprowadzono aneksem do umowy z dnia 22 lutego 2010 r.

¹³ Płatność kwoty obejmującej część wydatków kwalifikowalnych poniesionych w miarę postępu realizacji Projektu, ujętych we wniosku o płatność

- przygotowywanie i przekazywanie do IZ sprawozdań okresowych, rocznych oraz końcowego z realizacji Projektów, zgodnie z obowiązującym wzorem (§ 11 ust. 1 pkt 3 UoD). [dowód: akta kontroli str. 7-8, 18, 23, 29, 49-51, 57]

Zgodnie z § 6 ust. 18 UoD Projektu nr 3 Spółka jest zobowiązana do prowadzenia dla Projektu odrębnej informatycznej ewidencji księgowej kosztów, wydatków i przychodów lub stosowania w ramach istniejącego informatycznego systemu ewidencji księgowej odrębnego kodu księgowego umożliwiającego identyfikację wszystkich transakcji oraz poszczególnych operacji bankowych związanych z Projektem oraz zapewnienia, że operacje gospodarcze są ewidencjonowane zgodnie z obowiązującymi przepisami. Okres kwalifikowalności wydatków dla Projektu, zgodnie z § 5 ust. 3 ww. UoD, rozpoczął się w dniu 15 września 2012 r. i kończył 30 września 2015 r. Zasady zaliczania wydatków w ramach danego przedsięwzięcia do wydatków kwalifikowalnych oraz zasady wydatkowania środków na wydatki kwalifikowalne określono w § 1 pkt 20 oraz § 5 ust. 1 i 2 UoD Projektu nr 3. Spółka nie podlegała przepisom ustawy Prawo zamówień publicznych. Zgodnie z § 11 ust. 5 Spółka dokonuje wyboru Wykonawcy poprzez zamieszczenie na swojej stronie internetowej zapytania ofertowego zawierającego opis przedmiotu zamówienia, kryteria oceny ofert oraz termin składania ofert, przy czym zapytanie ofertowe należy wysłać do co najmniej trzech potencjalnych Wykonawców (o ile na rynku istnieje tylu Wykonawców). Wszelkie czynności związane z realizacją zamówienia Spółka dokonuje w formie pisemnej i odpowiednio je dokumentuje. [dowód: akta kontroli str. 78, 83-87, 92-93]

W § 6 ust. 4 i 5 UoD Projektu nr 3 zapisano, iż Spółka miała obowiązek złożyć wnioszek o płatność rozliczający zaliczkę otrzymaną w danym roku kalendarzowym najpóźniej do dnia 10 stycznia kolejnego roku kalendarzowego. Zobowiązana też była do złożenia co najmniej trzech wniosków o płatność do Instytucji Wdrażającej/Instytucji Pośredniczącej II stopnia, w danym roku kalendarzowym. [dowód: akta kontroli str. 84-85]

Pierwotnie całkowitą wartość Projektu nr 1 ustalono na 5.947,5 tys. zł z czego wydatki kwalifikowalne miały wynosić 4.575 tys. zł (1.944,38 tys. zł – dofinansowanie z EFRR, 343,12 tys. zł – współfinansowanie ze środków budżetu państwa, 2.287,5 tys. zł – wkład własny).

Do UoD Projektu nr 1 podpisano cztery aneksy: w dniu 22 lutego 2010 r., 11 stycznia 2011 r., 17 sierpnia 2011 r. i 31 lipca 2014 r. Pierwszy i trzeci aneks, odpowiednio w związku ze zmianą ustawy o finansach publicznych oraz z końcowym rozliczeniem projektu i zmianą wzoru WoD, został podpisany z inicjatywy UMWŚ. Aneksem nr 3 zmniejszono wydatki całkowite do poziomu 5.558,28 tys. zł. Wydatki kwalifikowalne zmniejszono do kwoty 4.464,99 tys. zł (1.897,62 tys. zł – EFRR, 334,87 tys. zł – budżet państwa, 2.232,49 tys. zł – wkład własny), a wydatki niekwalifikowalne zmieniono na 1.093,29 tys. zł. Drugi aneks – podpisany na wniosek Spółki - dotyczył zmiany planowanego terminu zakończenia projektu z 31 grudnia 2010 r. na 31 marca 2011 r. W uzasadnieniu pisma z dnia 18 listopada 2010 r. Spółka wskazała, że powyższa zmiana związana jest z niedotrzymaniem przez dostawców terminów dostaw i odbiorów środków trwałych. UMWŚ, po przeanalizowaniu przedłożonych wyjaśnień, przychylił się do prośby Spółki wskazując jednocześnie na konieczność aktualizacji (wpisanie wartości „0” przez okres realizacji i trwałości projektu) wskaźnika rezultatu P.100 *Liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (ECP)* oraz podaniu wskaźnika rezultatu R.100 *Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (ECP)* z podziałem na kobiety i mężczyzn. Ostatnia zmiana UoD została podpisana - w okresie trwałości projektu - na wniosek Spółki, w związku z jej zmianą prawno-organizacyjną (polegającą na zmianie formy prawnej ze spółki akcyjnej na spółkę komandytowo-akcyjną).

Ww. aneksy do UoD projektu nr 1 nie spowodowały zmiany zakresu rzeczowego projektu, jak również wielkości założonych wskaźników produktu i rezultatu, a tym samym nie wpłynęły na obniżenie efektu innowacyjności. Zgodnie z postanowieniami UoD¹⁴, zmiany

¹⁴ § 17 ust. 1 UoD Projektu nr 1

dotyczące realizacji projektu zgłoszono w formie pisemnej i przed ich wprowadzeniem. [dowód: akta kontroli str. 3-41, 637-660, 917]

Pierwotnie całkowitą wartość Projektu nr 2 ustalono na 3.989,40 tys. zł, z czego wydatki kwalifikowalne miały wynosić 3.150 tys. zł (1.338,75 tys. zł – dofinansowanie z EFRR, 236,25 tys. zł – współfinansowanie ze środków budżetu państwa, 1.575 tys. zł – wkład własny).

Do UoD Projektu nr 2 podpisano cztery aneksy w dniach: 5 października 2011 r., 5 lipca 2012 r., 21 grudnia 2012 r. i 31 lipca 2014 r. Pierwsze dwa aneksy podpisano na wniosek Spółki. Dotyczyły one wydłużenia terminu realizacji, najpierw do 30 czerwca 2012 r., a następnie do 31 lipca 2012 r. Jako powód aneksowania UoD Spółka wskazała problem ze znalezieniem dostawcy linii do produkcji struktur metalowych¹⁵ oraz wydłużenie testów odbiorowych niektórych z dostarczonych środków trwałych¹⁶. Trzeci z aneksów dotyczył (w związku z końcowym rozliczeniem Projektu nr 2) zmian wartości Projektu. Zwiększono wydatki całkowite do poziomu 4.048,33 tys. zł. Wydatki kwalifikowalne zmniejszono do kwoty 3.136,36 tys. zł (1.332,95 tys. zł – EFRR, 235,23 tys. zł – budżet państwa, 1.568,18 tys. zł – środki własne), a wydatki niekwalifikowalne zmieniono na 911,98 tys. zł. Czwarty aneks został podpisany – w okresie trwałości projektu - na wniosek Spółki w związku z jej zmianą prawno-organizacyjną (polegającą na zmianie formy prawnej ze spółki akcyjnej na spółkę komandytowo-akcyjną).

Ww. aneksy do UoD Projektu nr 2 nie spowodowały zmiany zakresu rzeczowego projektu, jak również wielkości założonych wskaźników produktu i rezultatu, a tym samym nie wpłynęły na obniżenie efektu innowacyjności. Zgodnie z postanowieniami UoD¹⁷, zmiany dotyczące realizacji projektu zgłoszono w formie pisemnej i przed ich wprowadzeniem. [dowód: akta kontroli str. 42-75, 661-674, 917]

Pierwotnie całkowitą wartość Projektu nr 3 ustalono na 11.661,56 tys. zł, z czego wydatki kwalifikowalne miały wynosić 9.480,94 tys. zł (4.029,40 tys. zł – dofinansowanie z EFRR, 711,07 tys. zł – współfinansowanie ze środków budżetu państwa, 4.740,47 tys. zł – wkład własny). [dowód: akta kontroli str. 80-81]

Do UoD Projektu nr 3 podpisano siedem aneksów w dniach: 14 stycznia 2014 r. (zmiana formy prawnej Spółki), 13 stycznia, 17 marca, 17 czerwca, 15 września, 24 listopada i 3 grudnia 2015 r. Aneksy podpisane w 2015 r. dotyczyły zmiany planowanego terminu zakończenia projektu i okresu kwalifikowalności wydatków na 30 czerwca 2015 r. (aneks nr 2) i 30 września 2015 r. (aneks nr 4), zmiany wskaźników produktu i rezultatu (aneksy nr 2, 3, 4, 5 i 6). Aneksy 5 i 7 dotyczyły m.in. zmiany maksymalnej kwoty wydatków kwalifikujących się do objęcia wsparciem na inwestycje i usługi doradcze, a tym samym maksymalnej wysokości dofinansowania na inwestycje i usługi doradcze. Ostatecznie całkowita wartość Projektu wyniosła 11.813,22 tys. zł, ale wysokość wydatków kwalifikowalnych nie uległa zmianie. [dowód: akta kontroli str. 76-112]

Ww. zmiany nie wpłynęły na obniżenie innowacyjności Projektu nr 3. Spółka wnioskuje o możliwość rezygnacji z zakupu trzech z sześciu usług doradztwa, tj. doradztwa w zakresie jakości łączy zgrzewanych, doradztwa specjalisty z zakresu spawalnictwa oraz doradztwa w zakresie procesów obróbki plastycznej. Pismem z dnia 31 sierpnia 2015 r. Spółka wyjaśniła, że na etapie realizacji projektu okazało się, iż zakup dwóch pierwszych usług doradczych jest zbędny. Ich wykonanie możliwe jest przez pracowników Spółki przy ewentualnej pomocy dostawców. W uzupełnieniu ww. pisma (pismem z dnia 7 września 2015 r.) Spółka nadmienia, że na trzecią z usług odbył się konkurs ofert, na który odpowiedziała tylko jedna firma z informacją, iż nie podejmie się tego typu zamówienia. W związku z zaistniałą sytuacją podjęto działania mające na celu ich przeprowadzenie przez pracowników Spółki. Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) zaakceptowała proponowane przez Spółkę zmiany (aneks nr 5). Ponadto, w trakcie realizacji Projektu zrezygnowano z trzech środków trwałych, tj. ciagarki (aneks nr 2),

¹⁵ Dotyczy aneksu nr 1 do UoD Projektu nr 2

¹⁶ Dotyczy aneksu nr 2 do UoD Projektu nr 2

¹⁷ § 17 ust. 1 UoD Projektu nr 2

stanowiska do podawania i przygotowywania drutów profilowych (aneks nr 4) oraz komory składowania poprzeczek (aneks nr 4). Spółka zdecydowała, że nie będzie im potrzebna ciągarka, bo będzie dokonywać zakupu drutu z wejściową średnicą do walcowania drutów profilowych. Po przeprowadzeniu procedury wyboru wykonawcy dwóch ostatnich środków trwałych okazało się, że zaproponowane ceny znacznie przewyższają założone przez Spółkę. Dlatego zrezygnowano z ich zakupu wskazując, że zakupy te nie są niezbędne do prawidłowej realizacji Projektu. Zgodnie z postanowieniami UoD¹⁸, zmiany dotyczące realizacji Projektu dokonywano w formie pisemnej, w trybie aneksu. [dowód: akta kontroli str. 76-112, 202-210, 871-911]

W latach 2011-2016 w miejscu realizacji Projektów przeprowadzono siedem kontroli zewnętrznych. Projekty nr 1 i 2 objęto czterema kontrolami (na każdym przeprowadzono kontrolę na zakończenie realizacji i z trwałości projektu) przeprowadzonymi przez pracowników UMWŚ. Dodatkowo, Projekt nr 2 został skontrolowany przez inspektora kontroli skarbowej Urzędu Kontroli Skarbowej w Kielcach (dalej: UKS). Projekt nr 3 został dwukrotnie skontrolowany przez upoważnionych pracowników Staropolskiej Izby Przemysłowo-Handlowej (dalej: SIPH). [dowód: akta kontroli str. 113-201]

Na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 14 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹⁹ i UoD²⁰, UMWŚ przeprowadził kontrole końcowe²¹ Projektów nr 1 i 2 dotyczące: zgodności realizacji projektów z UoD; dokumentacji finansowej związanej z przepływem środków przeznaczonych na finansowanie projektów; weryfikacji przestrzegania przepisów dotyczących zamówień publicznych; weryfikacji zgodności dokumentacji dotyczącej zakupów dokonywanych na potrzeby realizacji projektów; weryfikacji osiągniętych wskaźników produktów i rezultatów; zakresu działań informacyjnych i promocyjnych; terminowości składania sprawozdań z realizacji projektów i wniosków o płatność. Z kontroli końcowych projektów sporządzono informacje pokontrolne wraz z ustaleniami z nich wynikającymi zawartymi w zaleceniach pokontrolnych. [dowód: akta kontroli str. 113-120, 123-130]

W oparciu o ustalenia zawarte w informacjach pokontrolnych UMWŚ - w przypadku Projektu nr 1 - zalecił skorygowanie elementów informacyjnych i promocyjnych na tablicy promocyjnej oraz nabytych środkach trwałych zakupionych w ramach projektu. W zakresie Projektu nr 2 zalecono przedstawienie do dnia 31 grudnia 2013 r. potwierdzenia całkowitego poziomu realizacji wskaźnika rezultatu pn. „Przewidywana całkowita liczba bezpośrednio utworzonych nowych etatów (EPC)” oraz terminowe składanie wniosków o płatność. Spółka, terminowo przekazała pisemną informację z wykonania działań promocyjno-informacyjnych. W przypadku Projektu nr 2, informację z osiągnięcia wskaźnika rezultatu przekazano 50 dni po upływie terminu wskazanego w zaleceniach pokontrolnych. Prezes wyjaśnił, że *powodem późniejszego przekazania informacji było zdarzenie losowe pracownika zajmującego się sprawami rozliczeń projektów. Pracownik został napadnięty i była to zgodnie z kwalifikacją prawną „napaść rozbójnicza”. Zdarzenie miało miejsce w grudniu 2013 r., pracownik przebywał najpierw w szpitalu, a następnie na zwolnieniu lekarskim do lipca 2014 roku. W najkrótszym możliwym czasie przekazaliśmy informacje do UMWŚ.* [dowód: akta kontroli str. 113-134, 625, 627]

Na podstawie art. 26 ust. 1 pkt 14 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i UoD, UMWŚ przeprowadził kontrole trwałości realizacji Projektów nr 1 i 2. Przeprowadzone przed upływem 3 lat od dnia zakończenia realizacji projektów²² kontrole dotyczyły potwierdzenia: zgodności realizacji projektów - z WoD i zawartymi UoD oraz z przepisami prawa krajowego i wspólnotowego; zachowania celów projektów; wypełnienia obowiązków wynikających

¹⁸ § 14 ust. 1 UoD Projektu nr 3

¹⁹ Dz. U. z 2016 poz. 383 ze zm.

²⁰ § 12 umowy nr UDA-RPSW.01.01.00-26-253/09-00 o dofinansowanie Projektu nr RPSW.01.01.00-26-253/09 i umowy nr UDA-RPSW.01.01.00-26-426/09-00 o dofinansowanie Projektu nr RPSW.01.01.00-26-426/09

²¹ Informacja Pokontrolna Nr 112//RPO/2014 z dnia 7 sierpnia 2014 r. z kontroli trwałości projektu nr RPSW.01.01.00-26-253/09 pn. „Budowa linii technologicznej do produkcji architektonicznych struktur metalowych” i „Informacja Pokontrolna Nr 117//RPO/2015 z dnia 12 października 2015 r. z kontroli trwałości projektu nr RPSW.01.01.00-26-426/09 pn. „Budowa linii technologicznej do produkcji architektonicznych elementów elewacyjnych i wykończeniowych”

²² Przedłużonego o okres przekazania przez IZ RPOWŚ na lata 2007-2013 dofinansowania na rzecz Spółki

z UoD w zakresie promocji; poprawności funkcjonowania systemu archiwizacji; wykonania zaleceń pokontrolnych. Kontrolą trwałości został objęty okres od 1 marca 2009 r. do 22 września 2015 r.²³ W związku z ustaleniami pracowników UMWS, IZ RPOWS potwierdziła trwałość realizacji projektów. W informacji pokontrolnej z kontroli trwałości Projektu nr 1 wskazano, że Spółka dokonała zmiany formy prawnej przekształcając spółkę akcyjną w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością spółkę komandytowo-akcyjną. Nadmieniono, że powyższa zmiana uprzednio zaakceptowana przez IZ RPOWS (aneks nr 4 do UoD) nie miała wpływu na trwałość projektu oraz nie spowodowała uzyskania przez Spółkę nieuzasadnionej korzyści. [dowód: akta kontroli str. 135-148]

W okresie od 3 do 26 kwietnia 2013 r. inspektor kontroli skarbowej UKS przeprowadził czynności w zakresie: *gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach RPOWS*²⁴ w zakresie Projektu nr 2. Kontroli poddano dwa wnioski o płatność pośrednią²⁵. Wkład publiczny z objętych badaniem wniosków, zatwierdzonych przez IZ RPOWS, wynosił 1.419,5 tys. zł²⁶ (90,5% ogólnej kwoty przyznanego dofinansowania). Czynności kontrolne służyły weryfikacji spełnienia przez Projekt kryteriów wyboru w ramach właściwego programu operacyjnego oraz jego zgodności z decyzją o dofinansowaniu i ze wszystkimi warunkami dotyczącymi jego przeznaczenia, wykorzystania i zakładanych celów. Kontrolą objęto zgodność zadeklarowanych wydatków z: zapisami księgowymi i dokumentami dowodowymi przechowywanymi przez Spółkę, zasadami wspólnotowymi i krajowymi, zasadami kwalifikowalności określonymi w przepisach unijnych i krajowych, zasadami dotyczącymi zamówień publicznych, zasadami ochrony środowiska, zasadami dotyczącymi pomocy publicznej, zasadami eliminującymi nierówność i promującymi równość kobiet i mężczyzn, zasadami polityki społeczeństwa informacyjnego oraz polityki zatrudnienia. Ponadto sprawdzono realizację obowiązków w zakresie informacji i promocji. W protokole z dnia 26 kwietnia 2013 r. nie wskazano uchybień w ww. obszarach objętych kontrolą. [dowód: akta kontroli str. 149-183]

W dniu 14 października 2015 r. SIPH przeprowadził kontrolę, której celem było sprawdzenie dostarczenia współfinansowanych towarów i usług, faktycznego poniesienia wydatków, realizacji celów Projektu nr 3. Kontrola obejmowała ponadto weryfikację zgodności projektów i poniesionych wydatków z przepisami prawa krajowego i wspólnotowego, w tym w obszarze ochrony środowiska oraz zamówień publicznych, a także postanowieniami UoD. W toku kontroli stwierdzono dziewięć zastrzeżeń/nieprawidłowości (osiem dotyczących przeprowadzonych postępowań ofertowych i jedno dotyczące niewykonania wskaźnika rezultatu „Wykorzystanie surowców podlegających recyklingowi” na 2015 r.). W przypadku ww. wskaźnika nastąpiła oczywista pomyłka pisarska, która wystąpiła w trakcie zawierania aneksu nr 2. Pomyłkowo zaplanowano wskaźnik na rok 2015 w porównaniu do umowy pierwotnej, gdzie wskaźnik został zaplanowany na rok 2016. Wobec powyższego, SIPH odstąpił od zaleceń pokontrolnych w tym zakresie. W wymaganym terminie, Spółka przedłożyła wymagane wyjaśnienia i dokumenty dotyczące postępowań ofertowych. [dowód: akta kontroli str. 184-194]

W dniu 16 listopada 2016 r. SIPH, na zlecenie PARP, przeprowadziła kontrolę doraźną Projektu nr 3. Powodem zlecenia przeprowadzenia kontroli było podejrzenie wystąpienia nieprawidłowości wskazanych w otrzymanym przez PARP anonimie, który wskazywał zastrzeżenia dotyczące zakupów finansowanych w ramach kategorii „pokrycie ceny nabycia albo kosztu wytworzenia środków trwałych”. W toku kontroli stwierdzono sześć zastrzeżeń/nieprawidłowości. Pięć z nich polegało na braku informacji o dacie produkcji na zakupionych środkach trwałych oraz w dokumentacji związanej z ich zakupem²⁷, a jedna na

²³ W przypadku Projektu nr 1 - okres od 1 marca 2009 r. do 1 sierpnia 2014 r., a w przypadku Projektu nr 2 – okres od 3 stycznia 2011 r. do 22 września 2015 r.

²⁴ audyt z art. 62 ust. 1 lit. b rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepis ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

²⁵ RPSW.01.01.00-26-426/09-07 i RPSW.01.01.00-26-426/09-08

²⁶ środki z EFRR w kwocie 1.206.575 zł, środki z budżetu państwa w kwocie 212.925 zł

²⁷ Dodatkowo: na tabliczce znamionowej umieszczonej na jednej z maszyn stwierdzono brak wypełnienia rubryki „Serial no” oraz na zakupionym w ramach realizacji projektu wózku narzędziowym i w dokumentacji związanej z jego zakupem odnotowano brak numeru seryjnego

niezgodności symbolu dotyczącego zakupionej maszyny pakującej z dokumentacją zakupu, dokumentem OT i oznaczeniami na tabliczce znamionowej. Spółka w okresie pomiędzy wizytą kontrolną, a przed sporządzeniem informacji pokontrolnej wyjaśniła trzy niezgodności, które zostały zaakceptowane przez SIPH. W wymaganym terminie Spółka wyjaśniła i udokumentowała pozostałe niezgodności. Pismem z dnia 8 grudnia 2016 r. SIPH poinformował o zaakceptowaniu raportu z przeprowadzonej kontroli oraz jego przekazaniu do PARP. [dowód: akta kontroli str. 195-201]

Zgodnie z prowadzoną w Spółce polityką rachunkowości w celu dokonania prawidłowej ewidencji kosztów oraz wydatków związanych z Projektami wprowadzono wyodrębnione kody księgowo identyfikujące poszczególne Projekty. Analiza trzech wybranych postępowań konkursowych (po jednym z każdego Projektu) wykazała, że Spółka prawidłowo i zgodnie z podpisanymi UoD dokonywała wyboru Wykonawców. Przeprowadzone kontrole zewnętrzne także nie wykazały żadnych nieprawidłowości w ww. zakresach. [dowód: akta kontroli str. 113-201, 721-837]

Na nakłady całkowite poniesione na realizację wszystkich Projektów składają się wydatki kwalifikowane i niekwalifikowane. We wszystkich projektach wydatki kwalifikowane obejmowały środki finansowe na zakup środków trwałych (urządzeń technicznych) oraz zakup wartości niematerialnych i prawnych (tj. specjalistyczne oprogramowanie). Dodatkowo, w Projekcie nr 3, przewidziano środki finansowe na zakup usług doradczych. Na zakończenie realizacji wszystkich przedsięwzięć objętych kontrolą, wartość wydatków kwalifikowanych była równa²⁸ lub nieznacznie niższa niż pierwotnie zakładano²⁹. Planowana wartość zakupionych środków trwałych dla Projektów kształtowała się następująco: Projekt nr 1 – 4.570 tys. zł, Projekt nr 2 – 3.130 tys. zł, Projekt nr 3 – 8.394,83 tys. zł. Ostatecznie, w przypadku dwóch pierwszych Projektów kwota przeznaczona na środki trwałe była niższa odpowiednio o 109,05 tys. zł i 13,56 tys. zł. W Projekcie nr 3 na ww. cel przeznaczono o 552,84 tys. zł więcej niż zakładano. Środki na ten cel pochodziły z wydatków przeznaczonych na doradztwo. We wszystkich Projektach na zakup wartości niematerialnych i prawnych wydatkowano kwoty niższe (odpowiednio o 0,96 tys. zł, 0,80 tys. zł i 77,43 tys. zł) niż planowano (odpowiednio: 5 tys. zł; 20 tys. zł; 414,11 tys. zł) na etapie składania WoD. Na usługi doradcze, z pierwotnie przeznaczoną na ten cel kwotą w wysokości 672 tys. zł, ostatecznie wydatkowano 196,60 tys. zł. Spółka zrezygnowała z trzech z sześciu pierwotnie założonych usług wskazując, że ich wykonanie możliwe będzie przez pracowników Spółki.

Na wydatki niekwalifikowane zaplanowano kwotę: 1.372,50 tys. zł (Projekt nr 1), 839,40 tys. zł (Projekt nr 2) i 2.180,62 tys. zł (Projekt nr 3). Końcowa wartość ww. wydatków ukształtowała się odpowiednio w wysokości: 1.093,29 tys. zł, 911,98 tys. zł i 2.332,28 tys. zł. [dowód: akta kontroli str. 3-112, 202-210, 211-246, 600-624, 637-647, 661-663, 677-694, 708, 918]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

3. Efekty wykorzystania środków publicznych na działalność w zakresie wdrażania innowacji

Opis stanu
faktycznego

Zgodnie z § 11 ust. 1 pkt 2 UoD Projektów nr 1 i 2 Spółka zobowiązała się do pomiaru i utrzymywania głównych wartości wskaźników osiągniętych dzięki realizacji Projektów, zgodnie ze wskaźnikami monitoringowymi zamieszczonymi we wnioskach o dofinansowanie oraz listą wskaźników kluczowych, zawartych w KSI³⁰ (SIMIK³¹ 07-13) w okresie 3 lat od

²⁸ Projekt nr 3 – plan i wykonanie: 9.480,94 tys. zł

²⁹ Projekt nr 1 – plan: 4.575 tys. zł, wykonanie – 4.464,99 tys. zł; Projekt nr 2 – plan – 3.150 tys. zł, wykonanie – 3.136,36 tys. zł

³⁰ Krajowy System Informatyczny

dnia zakończenia realizacji Projektów (...) oraz przygotowywania i przekazywania do IZ RPOWŚ rocznych sprawozdań z realizacji głównych wskaźników. W § 7 ust. 1 i 2 UoD Projektu nr 3 zapisano, że Spółka zobowiązana jest do:

- osiągnięcia założonych celów i wskaźników określonych we WoD oraz w Umowie;
- utrzymania trwałości Projektu przez okres 3 lat od dnia zakończenia realizacji Projektu. [dowód: akta kontroli str. 29, 57, 88]

Zgodnie z WoD, stanowiącymi załączniki do podpisanych umów dla poszczególnych projektów ustalono nw. cele (w tym cele szczegółowe) oraz wskaźniki produktu i rezultatu.

Głównym celem realizacji zarówno Projektu nr 1 jak i Projektu nr 2 był wzrost innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstwa w skali międzynarodowej. Dla obu ww. Projektów głównymi wskaźnikami realizacji celów była liczba wspartych przedsiębiorstw o wysokim potencjale innowacyjnym (1), liczba wdrożonych technologii (1), liczba przedsiębiorstw wspartych przez inwestycje (1)³² oraz liczba utworzonych nowych etatów (9) i liczba nowych produktów/usług (4) dla Projektu nr 1 i (3) dla Projektu nr 2³³. Ponadto dla Projektu nr 1 jako główny wskaźnik produktu wskazano liczbę zakupionych środków trwałych (8), a dla Projektu nr 2 liczbę bezpośrednio utworzonych nowych miejsc pracy (9).

Dodatkowymi wskaźnikami produktu dla obu Projektów były: liczba średnich przedsiębiorstw korzystających ze wsparcia, w tym na terenach wiejskich (1), liczba zakupionych środków trwałych i/lub aktywów materialnych (8 i 4), kwota zakupionych wartości niematerialnych i prawnych (24,4 tys. zł i 5 tys. zł). Ponadto dla Projektu nr 1 dodatkowym wskaźnikiem produktu była wartość zakupionych środków trwałych i/lub aktywów materialnych – 3.818, 6 tys. zł, a dla Projektu nr 2 dodatkowym wskaźnikiem rezultatu była liczba nowych usług/produktów wprowadzonych w przedsiębiorstwie - 4. [dowód: akta kontroli str. 3-75, 600-624, 637-647, 661-663, 677-694, 917-918]

Powyższe wskaźniki zostały osiągnięte i utrzymane do końca trwałości Projektów, tj. trzy lata od zakończenia realizacji Projektów – do końca 2014 r. dla Projektu nr 1 i do końca 2015 r. dla Projektu nr 2. W przypadku Projektu nr 1 kwota zakupionych wartości niematerialnych i prawnych wyniosła 4,04 tys. zł, a nie 5 tys. zł. Było to spowodowane tym, że w wyniku przeprowadzonego konkursu ofert zakupiono oprogramowanie po cenie niższej niż zakładano. Ponadto, żaden z Projektów nie został poddany zasadniczej modyfikacji w celu osiągnięcia nieuzasadnionej korzyści. [dowód: akta kontroli str. 211-225, 247-286, 630-636, 699-700, 705-706]

We WoD Projektu nr 3 jako wskaźniki produktu wymieniono liczbę nowych wartości niematerialnych i prawnych (1), liczbę środków trwałych (24), liczbę usług doradczych (6). Ponadto wskazano następujące wskaźniki rezultatu: liczba nowych miejsc pracy powstałych w trakcie realizacji projektu (5), liczba wprowadzonych na rynek nowych produktów/usług, w których znajdzie zastosowanie wynalazek (2), udział przychodów ze sprzedaży poza teren Polski rezultatu projektu w przychodach ze sprzedaży rezultatu projektu w ogóle (30%), względne zmniejszenie ilości opakowań dla taśmy, palet i spinka (odpowiednio: 32 tys. mb/rok, 50 szt/rok, 5 tys. szt/rok), względne zmniejszenie ilości wyrobów podlegających procesowi ocynkowania (70 ton/rok), odpady podlegające recyklingowi (6 tys. kg), możliwość wydłużenia cyklu produktu poprzez naprawę (25%), wykorzystanie surowców podlegających recyklingowi (80%), względne zmniejszenie ilości zużytego paliwa (1,2 tys. litrów/rok). Ponadto określono dla tego projektu 22 wskaźniki rezultatu dotyczące funkcjonalności użytkowej oraz istotnych cech dla wyrobów kratowych z aluminium oraz dla siatki dla których jako wartość docelową określono na 1 szt. [dowód: akta kontroli str. 202, 204, 206-207, 918]

W wyniku aneksu nr 2 - do UoD Projektu nr 3 - podpisanego w dniu 13 stycznia 2015 r. zmieniono liczbę dwóch z trzech wskaźników produktu. Liczbę nowych wartości niematerialnych i prawnych ustalono na 2, a liczbę zakupionych środków trwałych na 23. Aneks nr 3 z dnia 17 marca 2015 r. powrócono do pierwotnej liczby zakupionych

³¹ System Informatyczny Monitoringu i Kontroli

³² Wskaźniki produktu

³³ Wskaźniki rezultatu

środków trwałych – 24, którą zmieniono aneksem nr 4 z dnia 17 czerwca 2015 r. na 21. Aneksem nr 5 z dnia 15 września 2015 r. zmieniono liczbę usług doradczych z 6 na 3. W wyniku aneksowania Umowy nr 3 wskaźniki produktu wyniosły ostatecznie: liczba nowych wartości niematerialnych i prawnych (2), liczba środków trwałych (21), liczba usług doradczych (3). [dowód: akta kontroli str. 76-112, 871-911]

Żadne z powyższych zmian (dokonanych aneksami w odniesieniu do każdej z UoD), nie miały wpływu na obniżenie innowacyjności pierwotnych założeń Projektów. [dowód: akta kontroli str. 917]

Wszystkie wskaźniki dotyczące Projektu nr 3 zostały osiągnięte i utrzymane po pierwszym roku od zakończenia Projektu nr 3 (koniec 2016 r.), przy czym wartość nw. wskaźników rezultatu została osiągnięta na koniec 2016 r. w ponad 100%: względne zmniejszenie ilości opakowań dla taśmy, palet i spinka (odpowiednio: 109%, 108%, 109%), względne zmniejszenie ilości wyrobów podlegających procesowi ocynkowania (109%), odpady podlegające recyklingowi (105%), możliwość wydłużenia cyklu produktu poprzez naprawę (200%), wykorzystanie surowców podlegających recyklingowi (125%), względne zmniejszenie ilości zużytego paliwa (110%). Projekt nie został poddany zasadniczej modyfikacji w celu osiągnięcia nieuzasadnionej korzyści. [dowód: akta kontroli str. 226-246, 287-301, 701-704, 707]

W założeniach projektów wskazywano, że wymiernym efektem ich realizacji będzie wzrost sprzedaży Spółki, w tym eksportu. Od 2012 r. Spółka systematycznie notuje wzrost – z 47.837 tys. zł w 2012 r. do 61.283 tys. zł w 2016 r. - przychodów netto (ogółem) ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów. Tendencja wzrostowa utrzymuje się również w zakresie przychodów netto Spółki ze sprzedaży produktów nowych lub istotnie ulepszonych. W analogicznym okresie nastąpił tutaj blisko trzykrotny (289%) wzrost ww. przychodów. Dostrzegalna jest również wyraźna dynamika wzrostu przychodów Spółki ze sprzedaży eksportu. W latach 2011-2016 odnotowuje się jego przyrost z 12.182 tys. zł w 2011 r. do 27.572 tys. zł w 2016 r., kiedy jeszcze przed rozpoczęciem realizacji pierwszego z Projektów (2008 r.) sprzedaż z eksportu opiewała na kwotę 2.850 tys. zł. W wyniku wdrożenia innowacji w projektach objętych kontrolą, Spółka osiągnęła dodatkowe korzyści, których nie przewidziano wcześniej. Jak wyjaśnił Prezes, *dodatkowa korzyść, którą Spółka osiągnęła to efekt w wymiarze ludzkim. W pierwszym okresie realizacja projektu spowodowała, że zespół pracowników działów technicznych, działów wsparcia produkcji i handlu zdobył nowe doświadczenie i wiedzę. W kolejnym etapie wykorzystanie nowych możliwości technicznych, produktowych spowodował, że pracownicy w sposób otwarty patrzą na złożone oczekiwania klientów i z tym związane wyzwania techniczne i technologiczne. Realizacja projektów pozwoliła poprzez zdobywaną wiedzę ekspercką szerzej zaistnieć Spółce na rynku europejskim jako nie tylko dostawca sił technicznych, ale jako firma, która klientom dostarcza produkt z rozwiązaniem ich problemów procesowych. Taki sposób działania na rynku wpisuje się w aktualny model współpracy klient-dostawca.* [dowód: akta kontroli str. 202-210, 600-624, 675-694]

Zgodnie ze *Sprawozdaniami o innowacjach w przemyśle (PNT-02)* złożonymi do GUS za lata 2009-2016 Spółka wprowadziła nowe i/lub istotnie ulepszone wyroby oraz nowe lub istotnie ulepszone metody wytwarzania (produkcji) wyrobów i usług dla rynku na którym działa. Spółka prowadziła następujące rodzaje działalności innowacyjnej: wewnętrzne prace badawczo-rozwojowe; nabycie zaawansowanych technicznie maszyn i urządzeń technicznych (włącznie ze sprzętem komputerowym) środków transportu, narzędzi, przyrządów, ruchomości i wyposażenia w celu wytworzenia nowych produktów³⁴ i procesów; nabycie oprogramowania związane z wprowadzeniem innowacji produktowych i procesowych; marketing związanych z wprowadzaniem nowych produktów; szkolenie personelu; czynności związane z projektowaniem, ulepszaniem oraz zmianą formy lub wyglądu nowych produktów; pozostałe przygotowania do wprowadzania nowych produktów lub procesów (studia wykonalności, testowanie, standardowe opracowywanie i udoskonalanie oprogramowania, oprzyrządowanie, prace inżyniersko-przygotowawcze itp.).

³⁴ Każdorazowo pod pojęciem nowe produkty także produkty istotnie ulepszone

W roku 2012 Spółka po raz pierwszy wprowadziła innowacje organizacyjne (nowe metody podziału zadań i uprawnień decyzyjnych wśród pracowników oraz nowe metody w zakresie stosunków z innymi przedsiębiorstwami lub instytucjami publicznymi) i marketingowe (nowe metody w zakresie dystrybucji produktów lub kanałów sprzedaży oraz kształtowania cen wyrobów i usług). Od 2014 r. innowacje marketingowe polegały także na nowych technikach promocji produktów. W 2016 r. Spółka wprowadziła innowacje organizacyjne polegające na nowych metodach w zakresie przyjętych zasad działania, np. zarządzanie dostawami, gruntowne przekształcenie procesów w Spółce (business reengineering), systemy „odchudzonej produkcji” (lean production) i systemy zarządzania jakością³⁵. [dowód: akta kontroli str. 398-489]

Wśród projektów innowacyjnych objętych kontrolą można wskazać innowacje techniczne, których innowacyjność potwierdzają opinie jednostek naukowych (opinie Rektora) lub organizacji użyteczności społecznej (opinie SIMP). Są to: innowacje produktowe (wyroby) - siatka metalizowana do konstrukcji architektonicznych oraz wyrób kratowy (Projekt nr 3) oraz innowacje procesowe - linia technologiczna do produkcji architektonicznych struktur metalowych (Projekt nr 1), linia technologiczna do produkcji architektonicznych elementów elewacyjnych i wykończeniowych (Projekt nr 2), sposób wytwarzania: siatki metalizowanej do konstrukcji architektonicznych i wyrobu kratowego ze stopu aluminium (Projekt nr 3). [dowód: akta kontroli str. 315-344]

Zdaniem Prezesa w wyniku realizacji Projektów wprowadzono następujące typy innowacji:

1. innowacje produktowe (wyroby):
 - a. architektura przestrzeni (elewacje zewnętrzne budynków i budowli, elewacje naziemnych parkingów wielopoziomowych, fasady stadionów, żaluzje przesuwne, balustrady balkonowe, schody i balustrady zewnętrzne, przykrycia, itp.) – Projekt nr 1;
 - b. architektura wnętrza (sufity podwieszane systemowe i indywidualne, wypełnienia balustrad, obudowy kolumn i słupów o różnych kształtach, przegrody w postaci ścianek działowych, elementy mebli, zabudowa ekspozycji targowych, itp.) – Projekt nr 1;
 - c. architektura detalu (kratki i systemy wentylacyjne, obudowy kanałów ogrzewania konwektorowego, elementy dekoracyjne oświetlenia, itp.)
 - d. mała architektura (ławki, czerpnie powietrza, pylony reklamowe, indywidualne elementy architektoniczne, itp.) – Projekt nr 1;
 - e. elementy metalowe zewnętrzne (elewacje zewnętrzne budynków, osłony akustyczne, żaluzje, łamacze światła, elewacje parkingów wielopoziomowych, panele balustradowe zewnętrzne, itp.) – Projekt nr 2;
 - f. elementy metalowe wewnętrzne (sufity podwieszane, panele ściennie, wypełnienia balustrad, przegrody w postaci ścianek działowych, itp.) – projekt nr 2;
 - g. mała architektura (obudowy czerpni powietrza, pylony reklamowe, indywidualne elementy architektoniczne) – Projekt nr 2;
 - h. siatki metalizowane – Projekt nr 3;
 - i. wyroby kratowe zgrzewane ze stopu aluminium – Projekt nr 3.
2. innowacje procesowe (metody wytwarzania (produkcji) wyrobów):
 - a. linia technologiczna do produkcji architektonicznych struktur metalowych (Projekt nr 1)

Jak wyjaśnia Prezes, w ramach projektu Spółka kupiła i wdrożyła innowacyjną linię technologiczną do produkcji architektonicznych struktur metalowych. Linia składa się z urządzeń nowej generacji. Zastosowana technologia jest unikatowa i niespotykana dotychczas w Europie Środkowej i Wschodniej. Najważniejszymi elementami takiej linii są moduły wyposażone w krosna potrafiące pracować z twardymi drutami i prętami nierdzewnymi w sposób podobny jak krosna tkackie czyli umożliwiają wykonanie różnych splotów (wzorów) na wyrobie. Występujące w Polsce krosna są obsługiwane ręcznie lub co najwyżej półautomatycznie, tzn. druty poprzeczne są wprowadzane do maszyny w sposób automatyczny ale najpierw operatorzy muszą ręcznie wprowadzić druty wzdłużne, które

³⁵ Opisana w tym akapicie działalność innowacyjna dotyczy całej działalności Spółki (w tym także Projektów objętych kontrolą) w zakresie innowacji produktowych i procesowych (ogółem)

trzeba wcześniej wykarbować na innej maszynie (tzw. krępiarce). Krosna zastosowane pracują w taki sposób, że drutów wzdłużnych nie trzeba krępować, maszyna sama poprzez zastosowanie specjalnych docisków kształtuje druty. Odpada w ten sposób najbardziej pracochłonny proces produkcji, a jakość wykonanego wyrobu jest perfekcyjna.

- b. linia technologiczna do produkcji architektonicznych elementów elewacyjnych i wykończeniowych (Projekt nr 2)

Jak wyjaśnia Prezes, linia technologiczna jest nawiązaniem do projektu inwestycyjnego polegającego na zakupie linii do produkcji plecionych struktur architektonicznych (opisany powyżej). Uzupełnia możliwości produktowe Spółki. Linia technologiczna będąca przedmiotem niniejszego projektu jest wyposażona w stanowiska do cięcia struktur metalowych, szlifowania oraz czyszczenia powierzchni, a także stoły do montażu wielkogabarytowych wyrobów. Technologia zastosowana w ww. linii technologicznej pozwoli w dowolny sposób kształtować struktury metalowe, które następnie jako gotowy produkt będą w stanie spełniać w przeciwieństwie do struktur plecionych jednocześnie dwie funkcje: dekoracyjną oraz konstrukcyjną (przenoszenie sił oraz naprężeń). Elementy ze względu na swoją konstrukcję mogą również stanowić element po którym można chodzić lub jeździć.

3. innowacje w obszarze organizacyjnym:

- a. tzw. „Trójkąt tożsamości Progress” (Kreatywność-Aktualność-Profesjonalizm; Inwestor-Architekt-Wykonawca) – hasła te oznaczają sposób podejścia do klienta. Każda z grup odbiorców, tj. Inwestor, Architekt, Wykonawca, kupuje ten sam produkt, np. sufit. Kupując ten sam produkt każda z nich ma trochę inne potrzeby i oczekiwania. Identyfikacja tych potrzeb już na etapie zaprojektowania przez architekta, a później skuteczne wykazanie korzyści dla poszczególnych grup jest bardzo istotne i kluczowe w perspektywie sprzedaży naszych produktów, gdzie okres od projektu do sprzedaży często trwa 2 lata i więcej. (...) Formuła kreatywność-aktualność-profesjonalizm to są aspekty, którymi stale kieruje się organizacja, a w szczególności zespół handlowy. Dobrze zdefiniowane potrzeby klientów i zaspokojenie każdej z tych trzech potrzeb powoduje, że nasze produkty raz wybrane przez architekta na etapie tworzenia projektu nie są usuwane lub zamieniane na przestrzeni okresu „od projektu do realizacji”, np. budowa biurowca. – Projekt nr 1;
- b. tzw. „Trójkąt tożsamości Progress” (Kreatywność-Aktualność-Profesjonalizm; Inwestor-Architekt-Wykonawca) – jak wyżej w opisie Projektu nr 1 rozszerzone o elementy przewag konkurencyjnych związanych z oferowanymi i sprzedawanymi produktami z Projektu nr 2

Z wyjaśnień Prezesa wynika, że wszystkie ww. innowacje produktowe, organizacyjne i procesowe (dotyczące Projektu nr 2 i 3) są nowe. Jedynie – jak wskazuje Prezes - innowacja procesowa dotycząca Projektu nr 1 jest procesem istotnie ulepszonym. [dowód: akta kontroli str. 855-870]

Z przedkładanych do GUS *Sprawozdań o innowacjach w przemyśle (PNT-02)* wynika, że wprowadzone przez Spółkę w latach 2011-2016 wyroby były nowe lub istotnie ulepszone dla rynku na którym działa Spółka³⁶ (dodatkowo do 2013 r. wyroby były nowe lub istotnie ulepszone tylko dla Spółki³⁷). Do 2012 r. i w 2015 r. Spółka nie miała wiedzy czy wprowadzone przez nią innowacje procesowe³⁸ były nowe lub istotnie ulepszone dla rynku, na którym działa Spółka. W pozostałych latach objętych kontrolą wskazywano, że wprowadzone przez Spółkę innowacje procesowe spełniały ww. kryterium. [dowód: akta kontroli str. 398-489]

Z analizy sprawozdań PNT-02 wynika, że Spółka nie dokonywała sprzedaży nowych technologii. W latach 2012-2014 Spółka zakupiła w Polsce nowe technologie w postaci: licencji (bez licencji na standardowe oprogramowanie komputerowe)³⁹, prac badawczo-rozwojowych (B+R)⁴⁰, środków automatyzacji procesów produkcyjnych⁴¹, usług

³⁶ Wprowadzone na ten rynek przed konkurencją, jakkolwiek mogły być już dostępne na innych rynkach.

³⁷ Wprowadzone przez konkurencję już wcześniej na rynek, na którym działa przedsiębiorstwo.

³⁸ Nowe lub istotnie ulepszone metody wytwarzania (produkcji) wyrobów i usług.

³⁹ Zakupione w 2014 r.

⁴⁰ Zakupione w latach 2013-2014.

konsultingowych⁴² oraz innych⁴³. Jak podaje Prezes, łączna wartość zakupu ww. technologii wyniosła 3.610,50 tys. zł. W poszczególnych latach wydatkowano następujące kwoty: 2012 r. - 3.204,40 tys. zł, 2013 r. - 140,8 tys. zł, 2014 r. - 265,30 tys. zł. [dowód: akta kontroli str. 398-489, 855, 861]

W 2011 r. i 2012 r. Spółka złożyła do opatentowania odpowiednio po dwa zgłoszenia wynalazków oraz po jednym zgłoszeniu wzoru użytkowego. Zgłoszenia wzoru użytkowego dokonano jeszcze w 2015 r. Ponadto, dokonano dwóch zgłoszeń wzorów przemysłowych w 2011 r. i jednego w 2012 r. Na żadne ze złożonych zgłoszeń nie uzyskano patentu. W latach 2012-2013 Spółka wykorzystwała cztery (po dwa każdego roku) własne projekty wynalazcze. [dowód: akta kontroli str. 398-489, 709-710]

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w zbadanym zakresie.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

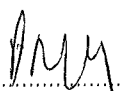
Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia **21** czerwca 2017 r.

Kontrolerzy
Arkadiusz Pawlik
Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Marcin Sudół
Inspektor kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

DYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Kielcach

.....
podpis
Grzegorz Walendzik

⁴¹ Zakupione w 2012 r. i 2014 r.

⁴² Zakupione w latach 2012-2014 r. Dodatkowo w 2014 r. dokonano zakupu w krajach Unii Europejskiej.

⁴³ Zakupione w latach 2012-2014. Dodatkowo w 2012 r. dokonano zakupu w krajach Unii Europejskiej.